

Praznik kot posmeh

Časi se spreminjajo, mi z njimi, je stara življenjska modrost, ki pa je vse prevečkrat spregledana. Vzemimo osmi marec, razvpiti praznik žena. Ta že zdavnaj ni več tisto, kar je bil in vendar se obred nadaljuje v demagoški zaslepljenosti mnogih tistih, ki menijo, da je z leporečjem in z rožicami moč goče prekriti vse slabosti, ki nam jih je družbena kriza naprtila in v bistvu pritisnila predvsem na ženske, obremenjene najprej na delovnem mestu, nato še doma.

Seveda zdaj ne gre, da bi kar pljuvali na praznik, ki je bil še do včeraj svet, kajti vsaka medalja ima pač dve plati. Sicer pa se malce ozrimo v našo zgodovino. Spomnimo se horuk časov takoj po vojni, ko smo verjeli, da se s parolami o enakopravnosti, enakosti in socializmu to da tudi doseči. Mnoga kmečka dekleta in ženske, vajene dela na njivah in za štedilniki, smo celo nasilno potisnili za tovarniške stroje, da bi tako bile enakopravnejše moškemu spolu. O gospodinjstvu, ki je ženskam naprej ostajalo na rameh poleg »šihata« v tovarni, se je kaj malo govorilo. Pravzaprav je bilo celo zaničevano. Ko so ob Litostroju na primer v tistih časih gradili stanovanjske bloke za delavce, so v kletnih ali pritličnih prostorih predvideli skupne kuhinje, da ženskam ne bi bilo treba kuhati vsaki posebej, kar je bilo z današnjega vidika naravnost nora zamisel.

Vsi osmolarčevski prazniki so potem postali ritual z govori pomembnih tovarišic (ki jim, mimogrede rečeno, ni bilo treba opravljati dvojnega šihata) o velikih dosežkih socialistične družbe, o enakopravnosti vseh članov naše družbe, o nadaljnji borbi za izboljšanje položaja žensk. Sledile so proslave, šopki, skratka vrstile so se majhne hinavščine v velikem slogu, kajti življenje je teklo dalje.

Praznik je počasi izgubljal svoj politični prizvok, čeprav smo vrsto let ob njem poudarjali, kako je

treba razvijati družbene dejavnosti, da bi tako razbremenili ženske, a ženskam je naprej ostajal dvojni »šihata«.

Vsako leto enkrat se zdaj vsi spominjajo oziroma opominjajo, kako so na svetu še ženske, ki niso povsem enakopravne, ki zasledajo slabše plačana delovna mesta, ki se morajo dvakrat bolj izkazati kot moški, če hočejo doseči kako višjo funkcijo oziroma vodilno mesto, kako so družbene dejavnosti premalo razvite, kako je treba odpraviti še preostalo nočno delo, kako je treba več žensk voliti v predstavnika telesa in to se ponavlja kot lajna.

Moški imajo ob prazniku en razlog več, da globlje pogledajo v kozarec na račun enakopravnosti. Kupijo rože (ob tem cvetličarji navijejo cene in dobro zaslužijo na račun neumnosti) in s tem menijo, da so se odkupili za vse leto, ko so doma mirno sedeli ob časopisu ali televiziji, medtem ko so jim ženske kuhale, prale, šivale, se ukvarjale z otroci. Nekateri gredo tako daleč, da enkrat na leto gospodinjstvo – bog se usmili, kakšna hinavščina je to.

Tudi ženske se puščajo speljati na led. V podjetjih je vse manj proslav in političnih gesel. Zato prirejajo zakuske, pogostitve, ženskam delijo darilne bone, jim plačujejo izlete. V podjetjih, kjer bolj varčujejo, pa so se spomnili še bolj groteskne poteze: natiskajo drage čestitke (te potem obležijo v koših za smeti), člani sindikata pa hodijo po pisarnah in okrog strojev ter delijo nageljne. Saj ne rečem, da to ženskam morda celo ustreza, češ, vsaj enkrat na leto se spomnite, dragi moški (ki so seveda še vedno šefi v glavnem vsepovsod, tudi doma), da opravljamo dva šihata.

Teško je v teh časih govoriti o enakopravnosti, če zanjo ni ekonomske podlage. Držuba se obnaša kot moja najstnica, ki mi grozi: »Le čakaj, ko bom stara osemnajst let, potem bom šla na svoje

in nič več me ne boš gnjavila, naj pospravim to, pomijem ono, zlikam, skuham.« Namreč deklet prav nič ne pomisli, da je samostojnost pogojena s sredstvi za preživljanje, s stanovanjem, s službo. Ničesar nimam, a hoče biti samostojna.

Nam ženskam na veliko plozajo, kako smo enakopravne, a ta enakopravnost nima ekonomske podlage in je prekleto draga. Kako naj bom enakopravna z moškimi, ki misli, da se je na delovnem mestu preveč utrudil (takšni so v večini), da bi lahko še kaj postoril doma. Kako naj bom enakopravna, če je dokazano, da ženske v povprečju zaslužimo tretjino manj kot moški, če delovno mesto prej dobi moški kot ženska in če je gospodinjstvo delo brezplačno služkarjenje.

Ob tem je treba reči, da bi marsikatera ženska, zlasti z majhnimi otroci, rada ostala doma, a ne more. Ne more iz preprostega razloga, da je druga plača, naj bo kakršnakoli, nujna za navadno preživetje družine. Oktobra (statistiška strašno zamuja s podatki) so bili povprečni življenjski stroški za štiričlansko družino kar 860.000 dinarjev, povprečni osebni dohodek pa je v Sloveniji tedaj znašal okrog 300.000 dinarjev. Podatek je dovolj zgovoren, da smo zapluli v vode revščine in kar je hujske, iz njih ne vidimo izhoda. Statistiki so prišli do osupljive številke: samo 20 odstotkov slovenskih gospodinjstev lahko pokrije povprečne življenjske stroške, 60 odstotkov pa minimalne. Še pogled v Jugoslavijo: zagrebški marketinški center je ugotovil, da je kar 55 odstotkov Jugoslovancev v anketi zaželelo, da bi imeli boljše hrano.

Ob takšnih podatkih se lahko samo držimo za glavo in si zamahamo ušesa ob parolah in ob proslavah, ki so lahko samo posmeh našemu položaju.

ALBINA ADAMIČ

Za mojo mamico

Kaj naj bi s praznikom?

Osemindeset pomladi je preteklo od dne, ko je bil v razburkanem začetku stoletja ustanovljen mednarodni Dan žena. Njegov izvorni smisel je v borbeni solidarnosti žena, saj se je vsa paleta ženskih vprašanj postavila ob bok vsem družbenim vprašanjem tisti trenutek, ko je ženska stopila izza ognjišča in se vključila v delo zunaj hiše. Odevec bi bilo pisati o svetovnih razsežnostih tega praznika včeraj in še vedno živega duha tega izročila danes.

Spadam med tiste ženske in matere, ki ne vedo, kaj naj s tem praznikom. Spomin mi sega v mladost, med drobne zvončke prve znanilce spomladi, ki smo jih otroci z ljubeznijo in prisrčnostjo nosili svojim materam in tovarišicam. Kasneje nastaja vse večja praznina. Takoj sem se uprla vsem sindikalnim rožicam za en dan, kuhanjem kosil za en dan in vsem odnosom za en dan. Prišlo je obdobje, ko so bili največji kreatorji tega praznika cvetličarji, gostinci, založniki in, k sreči, kakšna kulturna prireditev je bila vmes. Ves čas me je pestila neka stiska med izročilom in patetiko praznovanja. Kolikokrat sem se spomnila pomembnih prispevkov Vide Tomšič, Tilke Blahe, Zore Tomič in tistih tovarišic, ki so v povojnem času ustvarjale teoretično podlago kot prispevke k naprednemu razvoju in uveljavljanju enakopravnega družbeno-ekonomskega položaja žene, matere, otrok – torej skoraj cele družine, ki je osnovna celica nacionalni biti.

Pa smo dostojni nasledniki vseh teh izročil?

V površnosti zamenjamo temeljna načela proletarskega gibanja za emancipacijo in enakopraven položaj ženske doma in v svetu s feminističnimi, kar kaže samo na nizko kulturno raven. Ne znamo ali pa nočemo dati prioriteto vsestransko zdravemu razvoju družine v vseh njenih razvojnih etapah. In na koncu smo vsi zgroženi, ko ugotovljamo, da je naša nacionalna nataliteta katastrofalna, da sta družbeno varstvo in vzgoja predraga, da naša mladina nima možnosti zdravega razvoja, da mlade družine nimajo zaposlitve, kaj šele stanovanj, da smo ženske preobremenjene – kaj nima ta pesem že preveč kitic?

Menim, da bi veljalo opustiti večino dosedanjih navad okoli praznovanja tega praznika in se vrniti k osnovnemu izročilu in predvsem oceniti lastno situacijo. V politično in samoupravno delo moramo vnesti več progresivnih idej, saj ga je prekrila sivina nezadovoljstva kot posledica poslabšanega družbeno-ekonomskega položaja Jugoslavije. In neposredna posledica tega je tudi poslabšan položaj žene, matere in otrok. Podpreti moramo prizadevanja koordinacijskih odborov za družbeno aktivnost žensk širom domovine, ki osmišljajo nove pristope za reševanje, sicer načelno deklariranih bogatih pravic in dolžnosti na tem področju.

Letošnji osmi marec je posvečen skrbi za vse otroke.

KSENJA PREZELJ

SINDIKAT IN FINANČNE ORGANIZACIJE

Negativne posledice negativnih ukrepov

Občinski sindikalni svet naše občine in izvršni svet občine Ljubljana Center, sta povabila na posvet predstavnike finančnih in zavarovalnih organizacij, po tolmačenju zveznega izvršnega sveta pete kategorije delavcev.

Kot so povedali »petokategorniki« je položaj v teh delovnih okoljih najbolj podoben sodu smodnika, ki čaka samo še iskro, da ga bo razgnalo. Če jih je kdo prej razglasil za družbene parazite, ki preveč »zaslužijo« jih bomo kmalu lahko razvrstili v skupino »beračev«, ki zdaj še iščejo zaposlitev drugje, jutri pa jih bomo že našli med prosilci socialne pomoči. V primerjavi z gospodarskimi organizacijami imajo zdaj že za 30 odstotkov nižje osebne dohodke, da o nezadovoljstvu ne govorimo.

Posledica je povsem razumljiva. Imenuje se fluktuacija, ali odliv kadrov. Najprej gredo najboljši, njim sledijo tisti, ki so manj najboljši in tako naprej. Ponekod opozarjajo, da je odliv dobrih kadrov na tisti meji, ki že začenja ogrožati normalno in strokovno poslo-

vanje. Fluktuacija je že v kratkem času dosegla stopnjo 8 odstotkov. To ne preseneča, saj so v dveh letih njihovi osebni dohodki več kot 15 mesecev zamrznjeni.

Ko so na sestanku v občinskem sindikalnem svetu razmišljali o tem, kako rešiti problem, so našli le eno rešitev. Intervencijski zakon je potrebno odpraviti! Pobudo v zvezi s tem bodo poslali republiškem in zveznemu svetu zveze sindikatov, prav tako pa tudi mestnemu, republiškem in zveznemu izvršnemu svetu. Poleg tega pa so bančniki postavili še eno zahtevo. Zahtevajo namreč naj se podatki o njihovih osebnih dohodkih prikazujejo tudi skozi njihovo izobrazbeno strukturo, saj so prepričani, da bodo podatki le tako primerljivi.

JURIJ POPOV

POKLICNO TEKMOVANJE KOVINARJEV

Strokovno merjenje moči

V Ljubljani pripravljajo že osmo delovno tekmovanje kovinarjev, ki bo v prvi polovici maja. Kovinarji se bodo pomerili v 14 panogah, najboljšim pa so odprta vrata na republiško in zvezno tekmovanje, kjer so ljubljanski kovinarji v preteklosti dobro zastopali svoje delovne organizacije in svoj poklic.

V minulih treh letih je imela občina Ljubljana Center 15 tekmovalcev, ki so merili svoje strokovno znanje v štirih kovinarskih poklicih: orodjar, strugar, rezkalec in brusilec.

Pogovarjali smo se z Mileno Građar, sekretarko pri občinskem sindikalnem svetu, zadolženo za kovinarje iz naše občine. Povedala nam je, da gre pri tem za srečanje delavcev istih poklicev, ki si na takšnih tekmovanjih izmenjajo izkušnje in nove prijeme, seznanijo se s svojimi in drugimi težavami in končno s samim strokovnim napredovanjem. Vsekakor takšno tekmovanje po svoje vpliva tudi na dvig kakovosti dela v teh poklicih.

J. P.

RAZMIŠLJANJA O OSNUTKIH AMANDMAJEV K USTAVI SFRJ

Človek naj bo svoboden, svobodno naj dela in ustvarja

Zvezni zbor Skupščine SFRJ je s sklepom dne 29. decembra 1987, dal v javno obravnavo osnutek amandmajev k ustavi SFRJ. Do 30. aprila naj bi bila ta javna razprava sklenjena, nakar naj bi skupščine republik in avtonomnih pokrajin najkasneje do 15. maja 1988 poslale svoja mnenja o osnutku komisiji Skupščine SFRJ, ki naj bi za tem oblikovala končni predlog.

Odločanje o »paketu« ali o posameznem amandmaju

Iz samega sklepa ni razvidno, kako naj bi zvezna skupščina sprejemala amandmaje. Vprašanje, ki se zastavlja samo po sebi je, ali se bodo predloženi amandmaji sprejemali v paketu, torej vsi skupaj ali posamič-

no. Prva možnost ponuja kot edini način sprejem vseh amandmajev. V kolikor bi imela posamezna republika le en sam ugovor zoper predloženo besedilo enega amandmaja, bi s tem preprečila sprejem vseh drugih amandmajev. To pa najbrž ni smotno. Vendar nosi v sebi enako nevarnost, tudi sprejemanje po posameznih

amandmajih. Nesoglasje le z enim delom posameznega amandmaja ima za tak amandma enako posledico, kot v prvem primeru za paket amandmajev.

Glede na različnost stališč v posameznih republikah do predvidenih rešitev v osnutkih amandmajev je pred našimi delegati vsekakor odgovorna naloga, da v argumentiranem soočenju z delegati iz drugih republik in pokrajin najdejo take rešitve, ki bodo vsebinsko smotne in skladne z načelnimi pripombami iz javne razprave in bodo sprejemljive tudi za druge. Razumljivo je, da bodo morali v razpravi dosledno vztrajati na suverenih pravicah, ki izhajajo iz temeljev sedanje ustave.

Krepitev zveznih organov na račun republik

Že pred prehodom na obravnavo vsebine predloženih amandmajev se moramo ustaviti ob ugotovitvi, da predloženi amandmaji vsebujejo določbe, ki suverenosti republik ne spoštujejo. Kjer je razlog za to? Po mojem so predloženi amandmaji v številnih vprašanih protislovni, ker izhajajo iz napačnega pristopa k stvari sami.

Namesto jasnega koncepta in dosledne opredelitve posameznih ustavnih določil, ki naj bi zagotavljala temeljno načelo naše samoupravne naravnosti, da odloča o delitvi dohodka tisti, ki ga ustvarja, se pravi določbe, ki se nanašajo na ta osnovni samoupravni produkcijski odnos, pretvarjajo v svoje nasprotje in podpirajo etatiistično odločanje o delitvi ustvarjenega dohodka.

Namesto doslednega spoštovanja suverenosti republik, kot konstitutivnih elementov federacije, predvidevajo amandmaji še večjo krepitev zveznih organov; namesto realnega priznavanja različnosti v stopnji ekonomskega in civilizacijskega razvoja v posameznih republikah, se skuša vnašati

Najbolj bogata občina je v resnici najbolj revna

V ponedeljek, 29. februarja so se družbenopolitični delavci in aktivisti socialistične zveze naše občine pogovarjali o žgočih problemih občine Center. Pogovora se je udeležil tudi predsednik republiške konference SZDL Jože Smole. Med pogovorom so uvodoma opozorili, da so za tipično mestno občino kot je naša značilne nekatere žgoče zadeve, predvsem promet, urejanje prostora, vprašanje pomlajevanja mestnega jedra, prenova, socialno ekonomski položaj ljudi in drugo.

Predsednik skupščine občine Center Borut Plavšak je med drugim poudaril da je naša občina kot posebna družbenopolitična skupnost članica družbenopolitične skupnosti mesta Ljubljane. Nobena akcija ni možna brez upoštevanja tega dejstva. Statistični podatki kažejo občino Center v neverjetno ugodni luči. Po teh podatkih sodi Center med najbogatejše občine v državi, kar pa je najbolj groba statistična laž. Do takšnega prikazovanja podatkov pride zaradi tega, ker prihaja v našo občino več kot 50 odstotkov delavcev iz drugih predelov Ljubljane, ki svoj prihodek tudi posredujejo svojim domicilnim občinam. Prebivalcev občine Center, ki so zaposleni na svojem območju je zelo malo in zato je tudi dohodek, ki ostane v občini skromen. Na območju občine Center živi veliko število starejših občanov, upokojencev, ki imajo zelo skromne dohodke.

Interesi občana nasprotni z interesom delavca

Predsednik izvršnega sveta naše občine Boris Platovšek je opozoril na omejene možnosti gospodarskega razvoja, saj si zaradi prostorske utesnjenosti ne moremo privoščiti večjega razmaha industrijske proizvodnje. Poudarek dajemo razvoju drobnega gospodarstva, trgovine in turizma. Žgoči problemi, s katerimi se ukvarjamo so med drugim: prenova komunalne infrastrukture, promet, zelene površine, parkirni prostori in drugo.

Interes občanov ni enak z interesom delavca, ki prihaja iz druge občine. Naša populacija je stara in zato želi imeti predvsem trgovine osnovne preskrbe, servisne dejavnosti in kar najmanj prometa. Občani, ki prihajajo sem iz drugih mestnih predelov pa želijo imeti urejene parkirne površine in kar najbolj pestro ponudbo vseh vrst blaga. Trgovina želi spremeniti svojo ponudbo in ponuditi tisto, kar gre dobro v denar, to pa spet ni v interesu občanov, ki prebivajo na tem področju. Perspektive vidimo v razvoju trgovine, turizma in gostinstva, pa čeprav moramo ugotoviti, da gostinstvo še vedno ne daje vsega tistega, kar bi želeli.

Zgrešena prometna politika

Iz nadaljnje razprave povzema misli Milana Naprudnika, ki je med drugim poudaril, da je sedanja politika prometa povsem

zgrešena. V občino Center ne sodijo skladišča in trgovine, ki prodajajo velike predmete na primer pohištvo, gradbeni material in podobno. Kako se bomo borili proti divjemu parkiranju, se je glasilo eno od vprašanj. Kako obvladati zakonske ovire za preurejanje podstreh v stanovanjske prostore? Cena mestnega zemljišča je neverjetno dragocena, mi pa ne znamo prav vrednotiti in zato so tudi prihodki iz tega naslova minimalni, kar omogoča, da uporabljajo ta dragoceni prostor vsi, tudi tisti, ki sem ne sodijo.

Kakšna je vloga mesta

Nuša Kerševan se je zavzela, za bolj določno opredelitev delovanja delegatskega sistema na področju interesnih skupnosti. To pa ni samo problem te občine, ampak problem vsega mesta. Ustava ne opredeljuje mesta kot gospodarske, kulturne in komunalne skupnosti, ampak le kot prostovoljno skupnost posameznih občin. Kritično se je dotaknila tudi nezainteresiranosti in neinformiranosti na določenih področjih.

Ivo Bernard je opozoril na odgovornost, delegatski sistem in samoupravno organiziranje. Pri tem je omenil, da je zbor krajevnih skupnosti v občini vedno zelo živahen, v zboru združenega dela pa sprejemajo pomembne odločitve brez posebne zavzetosti. Očitno je, da delegati zbora združenega dela, ki ne živijo na območju te občine nimajo posebnega interesa, da bi razreševali zadeve, ki so za občino še kako pomembne. Po drugi strani pa ne moremo mimo dejstva, da je v najstročjem središču mesta leglo največje bode. Stanovanja so pod vsakim nivjem, saj ljudje nimajo denarja, da bi jih vzdrževali, kaj šele obnavljali. To vodi do razpada mestnega središča, ki je po svoji arhitektonskih vrednotah biser same Ljubljane. Hišnim svetom smo odrezali materialno osnovo, drugih sredstev pa nimamo, da bi se lotili te zadeve.

Vika Šauta je polemizirala z že prej izraženimi mnenji, da imajo občani v Centru vendarle nekaj prednosti v primerjavi z drugimi prebivalci mesta in okolice. Prednost naj bi bila predvsem v urejenih komunalnih napravah. Poudarila je, da je ta prednost samo navidezna, saj se občani dušijo v zastrupljenem zraku in v neznoznem hrupu, ki ga povzroča promet. Interesi med prebivalci in tako imenovanimi prišelki so povsem različni. Za primer je na-

vedla garažne hiše. Takšne hiše hočejo imeti občani za sebe, da bi vanje spravljali svoja vozila, odločno pa nasprotujejo parkirnim hišam, ki jih želijo imeti prišelki, zato da se lahko ustavijo v mestnem središču med svojimi vsakodnevnimi opravki. Kar zadeva prenovu pa je menila, da bi morali končno razčistiti zadeve s spomeniškim varstvom, saj vseh hiš najbrž res ni treba zaščititi.

Kulturno mrtvilo

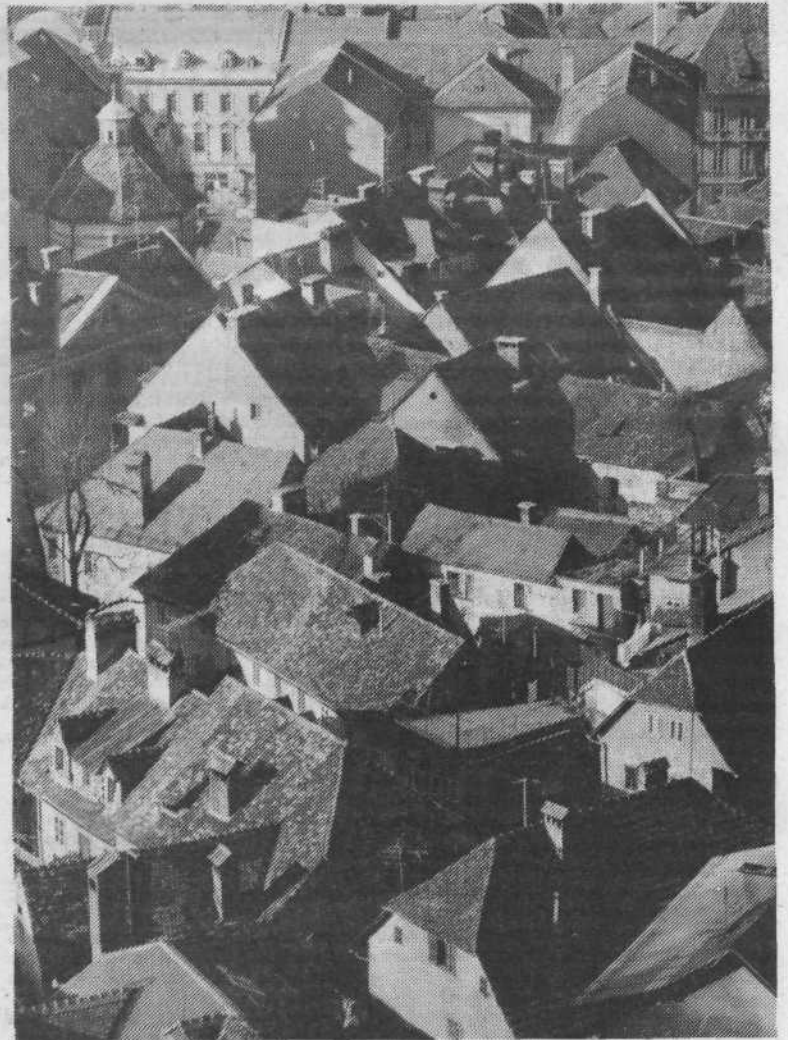
V razpravo se je na kratko vključil tudi Jože Smole, ki je menil, da bi morali bolj natančno opredeliti vlogo in pomen glavnega mesta. V Sloveniji za zdaj še nismo izdelali amandmajev za republiško ustavo, je menil Smole, vendar dodal, da vseh stvari najbrž res ne kaže spraviti v neke norme in formule. Ostro je obsodil položaj, zaradi katerega zastaja prenova podstresij. Po sredi je prav gotovo tudi birokracija, vprašanje pa je ali res samo zveza in republiška in ali ne tudi občinska. Tudi on se je strinjal z mnenji, da vsako hišo na kaže spomeniško zaščititi. Kritično je ocenil kulturno mrtvilo v Ljubljani, zlasti ob nedeljah in praznikih, ko so zaprte vse galerije in tudi gledališča nimajo predstav. Pred vojno je imela na primer ljubljanska Opera v nedeljo tri predstave, danes pa nima nobene. Če ni ponudbe potem tudi ne moremo pričakovati, da bodo ljudje prišli.

Boris Platovšek je poudaril, da je pri prenovi podstreh nerazčiščeno vprašanje prodaje skupnih prostorov. Prišli smo do neverjetne anomalije, da zdaj dovoljuje mo nadaljevanje gradnje tistemu, ki je doslej obnavljal podstreho na črno, tistemu, ki je bil discipliniran in čakal, da bo pridobil vsa dovoljenja in potrebna soglasja, pa takšnega dovoljenja ne damo. Kar zadeva prometno ureditev, pa je opozoril na nenačrtno gradnjo satelitskih naselij okrog Ljubljane, ki jih nismo uspeli povezati s središčem z dobrimi mestnimi vpadnicami.

Potrebujemo kvalitetni kolektivni promet

Promet bi moral biti generator razvoja, je dejal Milan Naprudnik, kar pomeni da bi ga morali ustrezno organizirati. Tako bi morali tovarni promet spraviti s ceste na železnico, potniški promet pa bi morali iz osebnega preusmeriti v dobro organiziran in visoko kvaliteten kolektivni promet.

Nuša Kerševan je med drugim še menila, da je v ožjem mestnem središču na področju gostinstva premalo zasebnih gostinskih obratov, ki bi imeli pestro in raznovrstno ponudbo. Kar zadeva kulturo, je navedla za primer Zagreb, ki ima na svojem muzejskem prostoru usklajen program. Razstave in galerije so odprte v soboto in nedeljo, mi pa se v Ljubljani še nismo dokopali do takšne rešitve.

Pod romantičnimi strehami starega mesta se skrivajo težke življenjske razmere in velika revščina.

POROČILU O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU NA ROB

Ali imamo res radi otroke?

Ves pretekli mesec je v občini potekala razprava o Poročilu o vzgoji in izobraževanju v občini Center v šolskem letu 1986/87, ki je (razprava namreč) doživela svoj »veliki finale« na zborih občinske skupščine 25. februarja.

Kako je izvenela večina razprav, najbolj zgoščeno ponazarja stališče krajevne skupnosti Ajdovščine, ki je ob poročilu zapisala: »Trditi je moč, da v celotnem izobraževanju veliko stvari ne »štima«.

Razprave so dajale vtis, kot da je šole poročilo razkrilo stanje in s tem tudi naš odnos do tistega dela naše družbe, ki ji še ni dana možnost izražanja svojega mnenja in odločanja o svoji usodi. Veliko je bilo pobud, da bi številnim problemom v poročilu dodali še nove. Nekatera okolja so izkoristila priložnost in ob poročilu ponovno opozorila na svoje probleme ali s svoje plati osvetlila vzroke problemov.

In vse je pri tem tudi ostalo. Vemo, kaj je narobe in kaj bi morali spremeniti, toda ali smo to tudi pripravljani in sposobni storiti? Prisegamo, da imamo svoje otroke radi, te kratkohlačne učenjake in zapeljive najstnice, pripisujemo jim vse najlepše lastnosti in so ves naš up. Povsod so navzoči, živijo z nami in vendar se nanje tako malokrat spomnimo. V javnosti o njih govorimo in pišemo samo ob posebnih priložnostih, ko napači teden otroka, dan mladosti, ko se začne in konča pouk, ko sklenemo kdo ve kolikik želi izboljšati šolski sistem. Otroci niso nikdar v središču aktualnih dogodkov, nasprotno, tako zelo v napoto so nam pogosto. V naši soseski je neurejen prostor: čemu ga bomo namenili? Bomo dali prednost zelenici za otroke ali parkirišču? Odgovor, da bo zmagal otrok pred avtom ni najbolj prepričljiv in zanesljiv.

Ob poročilu, kot že rečeno, nobene slabe vesti za stanje, nobenih občutkov krivde ali sklepov, da bomo kaj spremenili. Ali ni tudi nesklepčnost zbora združenega dela pokazala, koliko nam je mar za to, da se razmere spremenijo? Zbor sestavljajo delegati iz okolij, ki zagotavljajo materialno osnovo za obstoj dejavnosti in ki od šolstva pričakujejo kvalitetno usposobljen strokovni kader?

In nenazadnje, ali nismo mi občani starši tistega otroka, ki prihaja iz šole lačen, bled, utrujen in nezadovoljen z učiteljem, s skrbjo ali bo imel čas za vse, kar so mu v šoli naložili za domače delo za naslednji dan, potem ko bo popoldne priteknel s pletanja v Hali Tivoli? V naši ulici je šola, v kateri med poukom pada omet s stropa in v katero pošiljajo otroka v stanju, da se ne bo prehladil, ker obnova ogrevalnih naprav ni bila pravočasno končana. Mi smo starši razočaranega otroka, ki ga je srednja šola odklonila zaradi pomanjkanja prostora in mu izbrala življenjsko pot, ki si je ne želi. In vse to mirno gledamo in dopuščamo. Imamo svoje otroke res radi?

Dogovorili smo se, da bomo izdelali akcijski načrt, zadovoljili izvajalce, strokovne službe in samoupravne skupnosti ter jih opozorili na njihove naloge in odgovornosti že zapisane v zakonih in statutih. Breme in skrb bomo tako preložili in čakali do naslednjega poročila.

DARINKA KABELKA-VRDLOVEC

v ustavo kompromisne rešitve, ki so si čisto protislovne in pomenijo odklik od načela, da je vsaka republika odgovorna za svoj lastni razvoj.

Čas, določen za javno razpravo, ne omogoča temeljitejših, strokovne preučitve predloženih amandmajev. Tako naglica pri sprejemanju sprememb ustave, skriva v sebi nevarnost posplošenja razprave in le opredeljevanje za ali proti ponujenim spremembam. To pa ni dobro.

Nerazumljivo izrazoslovje

Poseben problem predstavlja izrazoslovje. Ustava bi morala biti napisana razumljivo. Izrazoslovje mora biti takšno, da onemogoča različno tolmačenje ustavnih določb. Tega žal ne zasledimo niti pri veljavni ustavi, še manj pa pri predloženih amandmajih. Besedilo je skrajno neprimerljivo. Posamezni stavki, pa tudi uporabljeni izrazi so povsem nerazumljivi. Uporabljeni praznoretje, ki je značilno za »politični« jezik, ni primerno za ustavno besedilo. Res pa je, da bi spremenjena terminologija v amandmajih odstopila od že uporabljene terminologije v veljavni ustavi in mogoče povzročila

la še večjo nejasnost. Ob tem se poraja misel, da bi morali predelati celotno ustavo, jo poenostaviti, skrajšati in iz nje odstraniti vsa tista podrobna določila, ki po svoji vsebini spadajo v področje zakonske regulative.

Vendar: ali je sedanje krizno obdobje primerno za tak temeljit poseg v spreminjanje ustave? Ekonomska in družbena kriza sta v času od pobude do predloga amandmajev, bistveno poglobljena. Zaradi tega je okvir, dan s pobudo, že presežen in so spremembe, ki jih ponujajo amandmaji le poskus krpanja, ki ne prispeva k razrešitvi nakopičenih družbenoekonomskih protislovij.

Napoved in opozorilo hkrati

Edvard Kardelj je v svojem znanem delu »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« zapisal, da »se bo nadaljnje delovanje naše družbe čedalje manj opiralo na vlogo državnega aparata, vse bolj pa na moč in iniciativo samoupravno združenih in demokratično organiziranih delavcev in vseh delovnih ljudi, ki jih njihovo samoupravno združeno delo s sred-

stvi v družbeni lastnini vse bolj združuje v skupnost svobodnih proizvajalcev. Z drugimi besedami namesto krepitve vloge države in njenega aparata – kar je značilnost državlastniških oblik socialističnih proizvodnih odnosov – se bo vse bolj razvijal proces samoupravne vloge delovnega človeka v združenem delu in v drugih samoupravnih skupnostih njegovih interesov kakor tudi v demokratičnem delegatskem mehanizmu naše družbe.«

In dalje: »Zato postaja zdaj družbena nadstavba v celoti, posebno pa politični sistem, odločilno vprašanje našega nadaljnjega uspešnega samoupravnega razvoja.«

To še zlasti zato, ker lahko celo rečemo, da je razvoj političnega sistema v delnem zaostanku oziroma, da nekatere njegove institucionalne rešitve že prihajajo v neskladje z doseženo stopnjo odnosov in oblik, ki nastajajo in se razvijajo v samoupravno organiziranem združenem delu in na področju samoupravljanja sploh. Če bi to neskladje trajalo dlje, bi lahko postalo resna ovira nadaljnjemu uspešnemu razvoju in utrjevanju stabilnosti sistema socialističnega samoupravljanja v celoti.«

Te misli so bile napisane pred 11 leti! Utopija ali realno predvidevanje? Po mojem je to napoved in opozorilo hkrati. Kajti prav zaradi oglušlosti na ta opozorila smo zabredli v sedanjo težko krizo. Iskanje izhoda iz te krize na način, kot ga ponujajo predloženi amandmaji je polovičarstvo, ki nas bo potegnilo še globlje!

Sprostiti moramo vse ljudske potenciale

Kje je izhod? Strinjati se moram z vsemi tistimi, ki v poizkusih s parcialnimi rešitvami ne vidijo perspektive. Desetih, petnajstih let, se ne da črtati kot da jih nikoli ni bilo. Potrebno se je lotiti ponovnega oživljanja gospodarstva ob istočasnem sproščanju vseh ljudskih potencialov, za izhod iz sedanjega težkega položaja. Izhajati je potrebno iz realne ocene odnosov v naši družbi, iz realne ocene razlik, ki v federativni državi obstajajo. Ta realna ocena pa mora sloneti na avnojskih načelih suverenosti in odgovornosti narodov, ki tvorijo federativno Jugoslavijo, za lastni in skupni razvoj.

S takim potencialom članov ZK, kot ga imamo v naši občini, moramo postati bistveno bolj ofenzivni in učinkoviti

Ivo Krč je v svojih uvodnih besedah najprej opozoril na zaostrene razmere v naši družbi. Ob upravičeni kritičnosti in priznavanju slabosti našega delovanja pa moramo upoštevati, da smo v težkih gospodarskih in zapletenih političnih razmerah le dosegli določen napredek.

Po drugi strani pa se pojavljajo resni problemi in v poslovanju. Resolucijskih usmeritev ne uresničujemo. To se naša zlasti na rast družbenega proizvoda občine in večanje števila organizacij združenega dela, ki psluje na meji rentabilnosti. Zmanjšuje se reproductivna sposobnost, še vedno nismo dovolj obnovili zastarele opreme in uvedli novejšo tehnologijo, pojavlja se slaba organizacija dela. Težave povzročajo pogosto spreminjanje pogojev gospodarjenja.

Komunisti se ne moremo sprijazniti z dejstvom, da se z različnimi administrativnimi posegi zagotavlja komaj minimum tistega kar je naša temeljna vrednota, to je da ima sleherni človek sposobnost za delo, možnost, da si z delom in rezultati dela sam zagotavlja pogoje

za normalno delo in življenje. Nevzdržno je, da je na primer pod nenehnim vprašanjem zagotavljanje sredstev za delovanje ustanov in za osebne dohodke delavcev v kulturi, šolstvu, zdravstvu. Gre za posledice neustreznega vrednotenja pomena družbenih dejavnosti.

Poudarki iz govora Iva Krča, predsednika OK ZKS Ljubljana Center

Izhod iz krize je možen le z večjo samostojnostjo organizacij združenega dela in z delovanjem trga ne pa s stalnimi posegi države, nestabilnimi pogoji gospodarjenja ter neučinkovi-

tim administriranjem, ki objektivno blokira ustvarjalnost in pobude ljudi, ter pogojuje razmišljanje naravnano na preživetje.

V tej občini vidimo perspektivo nadaljnjega razvoja predvsem v razvijanju manjših proizvodnih enot, ki bodo temeljele na znanju in visoki tehnologiji. Pri uresničevanju teh usmeritev se na eni strani soočamo s premajhno zavzetostjo enega dela občinske uprave, z uradniško logiko, ki se ni pripravljena odtrgati od ustaljenih in lagodnih poti in se z večjo strokovnostjo zavzeta za hitrejši in kvalitetnejši razvoj ter prevzeti večjo odgovornost. Po drugi strani ima združeno delo premalo razvojnih programov in tudi ni dovolj učinkovito.

Z aktivnostjo komunistov moramo namesto lagodja in samozadovoljstva spodbujati večjo zavzetost organizacij združenega dela pri organiziranju novih proizvodnih dejavnosti.

Prepočasno in neodločno reorganiziranje stanovanjskega gospodarstva ter zastoj v stanovanjski gradnji nas opozarjajo, da se bomo znašli v še večjih stanovanjskih težavah.

Problem delovanja komunistov na terenu je vprašanje, ki ga pogosto ponavljamo in ne uspešno uspešno razrešiti niti s prevezovanjem niti z zadolževanjem komunistov za delo v krajevnih skupnostih. Z večjim vključevanjem komunistov moramo zagotoviti razvoj krajevne samouprave.

Za mlade je edino sprejemljiva pot vsebina našega dela večja odzivnost na vprašanja in pobude mladih in možnost, da bodo mladi videli uresničevanje svojih perspektiv v programu zveze komunistov.

Idejno-politična opredelitev v socialistični zvezi do javnega dialoga, drobnega gospodarstva, vlaganj zasebnih sredstev v gospodarstvo, zemljskega maksimuma, odzivanja na vprašanja ekologije, zamisli o civilni družbi, o novih družbenih gibanjih o verbalnem delikt in o represiji in o drugih vprašanjih, vse to so zadeve, ki so vodile vodstvo zveze komunistov Slovenije, da je oblikovalo vrsto idejnopoličnih izhodišč za delovanje in politične akcije. Tak pristop ima ambicijo, da socializem s človeškim obrazom ponovno vključimo v svetovne razvojne tokove.

Gre za očiten spopad z administracijo kot predstavnikom države, ki vedno bolj jemlje iz rok delavcev, njihovo ustavno opredeljeno pravico do samoupravljanja in odločanja o rezultatih svojega dela. Očitno pa gre tudi pri tem še vedno za dokaj slabo informiranje delavcev zlasti, kadar gre za ekonomski položaj posamezne dejavnosti na trgu, kot še vedno prisotne miselnosti, da je družba dolžna zagotoviti materialna sredstva ne glede na rezultate dela.

Komunisti morajo biti aktivno vključeni v dejavnosti socialistične zveze in sindikata na področju javne razprave o osnutku ustavnih dopolnil. Odprto in argumentirano moramo razpravljati o ponujenih rešitvah ter se predvsem zavzeti za njihovo presojo, zlasti o tem ali krepijo položaj združenega dela ali omogočajo širše upoštevanje ekonomskih zakonitosti, hitrejši tehnološki in kulturni razvoj, uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti in odgovornost republik in pokrajin za lasten in skupen razvoj, za razvoj delegatskega skupščinskega sistema in za utrjevanje pravic in svobod človeka in občana. Zavrniti moramo neupravičene napade na temeljna ustavna načela, prav tako pa tudi na vodilno družbeno vlogo zveze komunistov. Opredeliti se moramo in ugotoviti, katere od predlaganih rešitev za delovne ljudi in občane pa tudi za slovenski narod in ljudstvo Slovenije ne morejo biti sprejemljive in jih slovenska skupščina ne more podpreti.

S takim potencialom članov zveze komunistov kot ga imamo v naši občini moramo postati bistveno bolj ofen-

zivni in učinkoviti. Večji poudarek moramo dati pretoku idej, mnenj in stališč.

Razprava v »družbeni« skupini: Dejavnosti, ki niso le poraba

Francšek Drogenik je opozoril na prevelik razkorak med deklariranimi načeli in dejanskim vrednotenjem dela, ustvarjanja, vloge in položaja kulture, delavcev v kulturi in enakopravnega razvoja in enakopravnega položaja delavcev v kulturi in družbenih dejavnostih. Dokumenti CK ZKS o kulturi izjemno jasno in konkretno govorijo o položaju invlogi kulture. Nova stališča niso potrebna. Potrebno je, da bolj spoštujemo in uresničujemo tisto, kar smo sprejeli.

Franc Mravlje je razpravljal o zoženju materialnih pogojev v UKC in v zdravstvu sploh. Realno razpoložljiva sredstva so se zmanjšala na minimum. To ne ogroža samo nujno potrebne razvojne koncepte UKC, temveč tudi obseg in kvaliteto programov. Marsikaj gre že v škodo bolnikov. Končno se moramo vprašati, čemu moramo krčiti programe. Jasno se moramo opredeliti, kako, kje, kaj in zakaj ter kdo bo za vse to odgovarjal. Ob hitrem razvoju medicine, prepočasnem obnavljanju in posodabljanju opreme, kljub visoko kvalitetnim storitvam, bomo kmalu zaostali. V zvezi s prekinitvami dela v zdravstvenem domu je opozoril na razkorak pri osebnih dohodkih med delavci z nižjo in srednjo izobrazbo. Tudi v prihodnje ne bodo mogli pristajati na rešitve, ki bi pomenile poslabšanje izhodiščnega položaja delavcev v primerjavi z delavci v združenem delu.

Tone Štefanec je opozoril na nujnost večjega povezovanja med kulturo, gospodarstvom in znanostjo.

Lojze Cepuš je razpravljal o vse bolj odprtih tokovih obveščanja, ki ne dopuščajo zaostajanja na tem področju. Kljub mnogim glasilom in časopisom so krajanj kot tudi delavci v DO premalo obveščeni, kar so pokazali tudi zadnji štrajki v DO. Zato je potrebno občane bolj objektivno in pravočasno obveščati, prav gotovo pa anarhistični članki, ki se zadnje čase pojavljajo v raznih časopisih ne vodijo nikamor, pa čeprav ne gre zapostavljati svobode tiska. Poleg javnega obveščanja je potrebno tudi več besednega dela med krajanj. Zbori krajanov vse preveč tonejo v pozabo, pa tudi komisije za informiranje pri KK SZDL bodo morale poživiti svoje delo. Govoril je tudi o racionalizaciji občinskih glasil. Racionalizacija da, toda ne ukinjanje glasil, saj je za marsikatero z nizkimi osebnimi dohodki naše glasilo Dogovori edini vir obveščanja. Iščimo rezultate v kvaliteti ne pa v ukinjanju. Predlagal je, da se v okviru mesta Ljubljane dogovorimo o vsebinskem, kakovostnem obveščanju. V razpravi o delegatskem sistemu v KS pa je predlagal, da se bolj podrobno dogovorimo kaj spada v pristojnost občinskih organov in o čem naj bi se krajanj odločali sami.

Jurij Holy je dejal, da Radio Ljubljana že 60 let in TV že 30 let uspešno delujeta v celovitosti informiranja v naši družbi. Radio oddaja dnevno 24 ur. Nato je govoril o idejnopoličnih vprašanjih radia in TV programov ter o težkem materialnem položaju radijske hiše, saj včasih nimajo niti sredstev za trakove, magnetofone in drobne nepogrešljive potrebe za nemoteno delovanje.

Franci Polak je razpravljal o odgovornosti. Čim višji je nekdo na družbeni lestevici tem težje je iskati odgovornost. Uveljavljanje odgovornosti moramo sprožiti na vseh raneh, pa tudi v osnovnih organizacijah ZK, kjer še niso začeli obravnavati odgovornosti lastnih članov, pa naj kotirajo še tako visoko. Govoril je tudi o delitvi OD, izvajanju družbenega dogovora o delitvi OD in samoupravnih sporazumov. Porajajo se tehnokratske zamisli, kar dodatno povzroča zaupanje v naši samoupravni sistem.

Iztok Winkler je menil, da se ob današnjih razpravah o prenovi dela komunistov vedno znova poraja vprašanje, kako spremeniti metode in vsebino našega dela ter kje so nam potrebni morebitni korektivi. Res da pri nadaljnji demokratizaciji naše družbe nastajajo določene dileme, vendar smo v preteklem obdobju napravili veliko. Rezultati so tu in jih ni mogoče opekat. Res da so tudi sivine, ki kličejo k hitrejšemu reševanju razmer. Najprej je potrebno ustvariti pogoje in ujeti korak z revolucionarnimi spremembami v sodobnem poslovanju.

Ljubljana potrebuje najmanj tisoč inženirjev – strokovnjakov za različna področja. Govoril je o racionalizaciji poslovanja, poenotenju dela in nalog ljubljanskih občin ter sisov, saj bi se določene naloge lahko združile. Omenil je tudi predloge o spremembi ustave ter se zavzel za bolj aktivno vlogo komunistov znotraj socialistične zveze.

Irena Zupančič je opozorila na pomanjkanje sredstev za raziskovalno dejavnost. Vsako zaostajanje na tem področju pomeni korak nazaj. To občutijo tudi v UKC, kjer je napredek v zdravstvu še bolj skokovit. UKC mora iti v korak s časom in uvajati nove metode dela ter pedagoško in raziskovalno delo sprejeti kot temeljne dejavnosti UKC.

Vid Štepihar je menil, da so teze za konferenco ZKS in programske usmeritve ZKS jasna opredelitev nas samih. Zato potrebujemo na vseh vodilnih mestih in funkcijah najboljše ljudi, takšne, ki jim ljudje zaupajo. Republika je odgovorna za lasten razvoj. Tu kompromisa ne more biti. Zato je potrebno pospešiti idejno, organizacijsko in moralno prenovu ZK in podpreti dokaj jasen razvojni koncept slovenskega gospodarstva. Ustavne spremembe in teze za konferenco ZK so dovolj velika možnost za bogato razpravo in za uspešno nadaljnje delo.

Angelca Likovič je kritizirala krčenje programov osnovnih šol. Najprej je

Gradišče v NOB

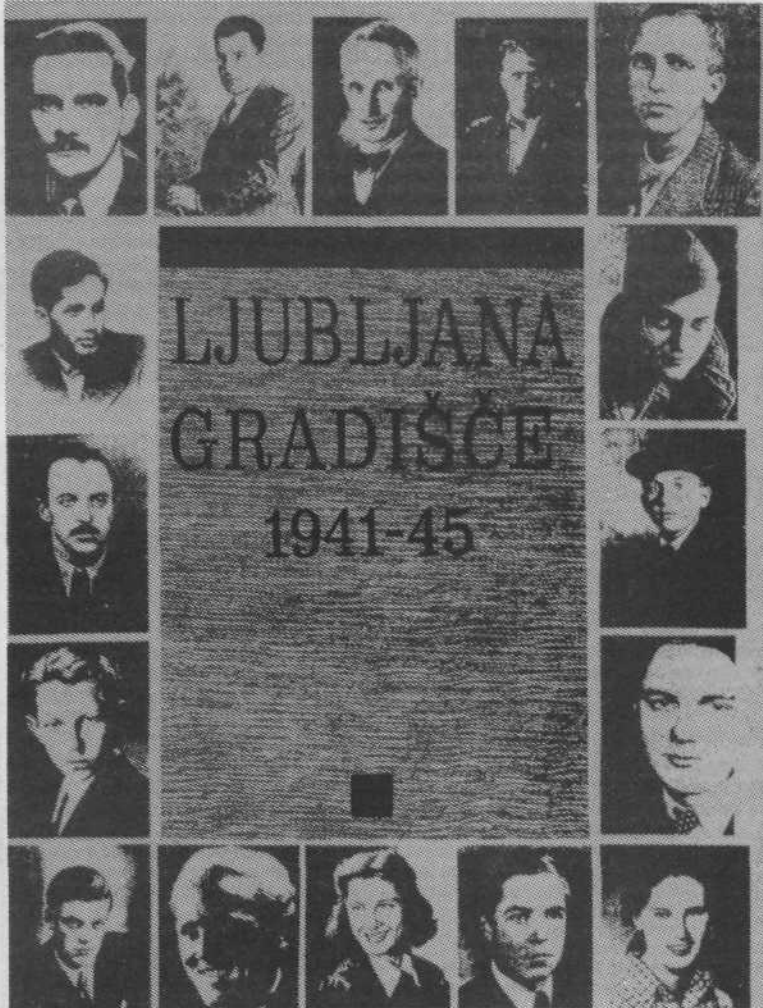
Krajevna organizacija ZKB NOV je konec lanskega leta izdala knjižico z naslovom Ljubljana Gradišče 1941/45, v kateri na sedemdesetih straneh opisujejo organizacijo OF na Gradišču, Rimski cesti, Gregorčičevi ulici, Tržaški cesti in Vrtači, v ustanovah, obrtnih delavnicah in podjetjih na tem območju. V tem delu je prikazana tudi dejavnost mladine in narodne zaščite.

Na podlagi zapiskov medvojnne dejavnosti OF je mogoče rekonstruirati tamkajšnjo organizacijo, spremembe v njenem delovanju in obnavljanju, hkrati pa so v tem delu tudi podatki, ki bodo prispevali k osvetlitvi dela mestnega vodstva odpora. Na koncu so tudi življenjski in slike žrtev fašističnega nasilja.

Izdaj publikacije je bil nemajhen organizacijski in založniški podvig, ki je prispeval, da imamo sedaj »pokrito« s podobnimi opisi več kot polovico krajevnih skupnosti v naši občini.

Omenjeno delo je lahko napisano, moderno in privlačno oblikovano. Cena je 2500 din. Naročite jo lahko na krajevni skupnosti Gradišče.

T. L.

Naslovna stran nove publikacije

(Nadaljevanje s 3. strani)

Samoupravna socialistična družba bi morala biti sinonim za civilno družbo. Zaradi tega bi morali v ustavi bolj poudariti, da je osnova te družbe človek z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki mu grejo kot svobodni osebnosti v demokratično organizirani družbi. Humanizem, kot temelj samoupravne socialistične družbe, bi moral dobiti ustrezno mesto in poudarek tudi v ustavi.

Lastnina in dohodek

V ustavi bi moralo biti določeno, da država zagotavlja pravno varnost vseh oblik lastnine in da obravnava vse vrste lastnine enakopravno. Sam pojem družbene lastnine, kot prevladujoče oblike lastnine, bi morala ustava vezati na pravico do upravljanja po organizaciji združenega dela, ki bi morala biti titular družbene lastnine z edino omejitvijo, da tega dela družbene lastnine ne sme odtujiti, ampak ga mora po načelu dobrega gospodarja stalno krepiti in večati. Z ustavo bi moralo biti določeno ne samo, da je protustaven vsak akt in dejanje, s katerim je prizadeta družbena lastnina, ampak tudi

vsak akt države, s katerim se organizaciji združenega dela omejuje pravica svobodnega razpolaganja z zakonito ustvarjenim dohodkom. Vsaka organizacija združenega dela bi morala imeti pravico, da v pogojih tržnega gospodarstva, na podlagi svojega lastnega in skupnega interesa vloga svoj kapital ali ga združuje z drugimi organizacijami združenega dela ali zasebniki s pravico samoupravljanja v odvisnosti od velikosti svojega deleža. Država lahko v teh primerih nastopa le kot usmerjevalec, ki s svojo davčno in kreditno politiko, pospešuje vlaganja v manj razvita področja države ali vlaganja v modernizacijo proizvodnje.

Samoupravljanje

Vlogo države in njenih organov bi morali postaviti v vlogo zagotavljanja primernih pogojev za razvoj samoupravljanja. Obveznost izvajanja samoupravno sprejetih odločitev bi morala biti državno sankcionirana. To bi dejansko pomenilo odmiranje države v upravljaljskih funkcijah in ohranjanje države v funkciji varovanja samoupravljanja kot osnovnega družbenoekonomskega odnosa. Razumljivo je, da je taka funkcija države ustvarljiva predvsem v republikah,

na zvezni ravni pa le na tistih skupnih področjih, ki so izrecno prenešana z ustavo na zvezne organe.

Posebno pozornost moramo posvetiti samoupravni organiziranosti. Sedanje stanje nam kaže na tolikšno preorganiziranost, da nam ta sama po sebi zamegljuje ali celo povsem onemogoča stvarno samoupravljanje. Zaradi tega bi veljalo temeljito proučiti najbolj smotrno obliko samoupravne organiziranosti, pri čemer bi morali zmanjšati obseg administracije na minimum. Kajti smisel samoupravljanja ni v administriranju, ampak v tem, da delegatsko sestavljene skupščine odločajo o vseh pomembnih vprašanjih, za izvajanje teh odločitev pa naj poskrbijo organi uprave ali delovne organizacije, kateri v tem primeru za svoje delo odgovarjajo samoupravnemu telesu, ki je odločitev sprejelo.

Kakšne naj bodo skupščine DPS

Pri organizaciji skupščin družbenopolitičnih skupnosti bi veljalo ponovno razmisliti o potrebnosti družbenopolitičnega zbora v republiki in o potrebi trodromne

sestave občinske skupščine. Dosedanje slabosti v delu občinskih skupščin v trodromnem sistemu narekujejo potrebo po tehtnem razmisleku ali ne zadošča v občini le en skupni, paritetno sestavljeni zbor, na katerem bi lahko delegati v neposrednem stiku konfrontirali svoja stališča do vprašanj, ki so na dnevnem redu. To bi pomenilo ne samo zmanjšanje stroškov sklica skupščine, ampak tudi vsebinsko polnejšo obliko odločanja v občini, kot osnovni družbenopolitični skupnosti.

Volilni sistem

Z gornjim je povezana tudi sprememba volilnega sistema. Dosedanje razprave so že nakazale potrebo po uveljavljanju neposrednih splošnih volitev. Pri volitvah v občinske skupščine ni nobenih razlogov za spreminjanje sedanega načina volitev delegat. Tega je praksa že potrdila. Vprašanje pa nastaja po volitvah delegatov v republiko in zvezno skupščino. Menim, da bi za republiški zbor združenega dela volili delegate po okoliših, za zbor občin pa po občinah neposredno ob splošnih volitvah. Neposredno bi lahko volili tudi delegate za zbor republik in pokrajin in za zvezni zbor

SEJA KONFERENCE OBČINSKE ORGANIZACIJE ZKS LJUBLJANA CENTER

potrebno analizirati celovito osnovno šolstvo ter šele na podlagi ugotovljenih dejstev korigirati programe. Pomanjkanje prostora, prenatrpanost v učilnicah, zastarela oprema in krčenje interesnih dejavnosti in največkrat tudi nestimulativno nagrajevanje ustvarjajo dodatne probleme. Tudi tu je potrebno več enotnosti in bolj racionalno poslovanje.

Lidija Mišič je zahtevala odpravo lažne solidarnosti in zoževanje razponov. Težnje po uravnalovki ne vodijo nikamor. Konkretno delo, znanje in strokovnost se morata izražati v bolj stimulativnem nagrajevanju. Izhodišče vsega pa je ustvarjeni dohodek.

Janja Colić je govorila o delu komunistov v vzgojno varstvenih ustanovah. Pri vzgoji naših najmlajših so bili doseženi že veliki uspehi zlasti po dograditvi vseh objektov VVO, ki so bili zgrajeni iz samopriskevka. VVO so vzorno urejene ter večjih problemov nimajo. Tare jih le pomanjkanje sredstev in nestimulativno nagrajevanje vzgojiteljskega kadra. Pedagoško delo je izhodišče za celotno delovanje na področju vzgoje in izobraževanja naših najmlajših.

Jožica Kokot-Kek se je zavzela za disciplino v naših vrstah. Žal pa vedno ni tako. Bliznako se položaju, ko bodo otroci ostali brez družbenega varstva, učenci in učitelji brez možnosti za kvalitetno delo, študentje brez štipendij, mi pa brez zdravstvene oskrbe.

Kam to vodi? Tudi državna uprava ima predpotopno opremo, kar prav gotovo onemogoča kvalitetno delo.

Razprava v »gospodarski« skupini: Kritične ocene, številni predlogi

Delegati konference občinske organizacije ZKS Ljubljana Center so se po prvem delu plenarnega zasedanja sestali v dveh ločenih skupinah. V prvi je tekla beseda o gospodarstvu, v drugi pa so razpravljali o družbenih dejavnostih. Povzemamo nekaj misli delegatov, ki so razpravljali v »gospodarski« skupini.

Ivo Panter je predlagal, naj bi gospodarska zbornica proučevala razmere in inozemskih tržiščih in tako pomagala gradbenim podjetjem, da usmerijo tja svojo dejavnost. Gradbinci so namreč zaradi zaostrenih gospodarskih razmer prisiljeni iskati nove rešitve, saj so zmogljivosti te dejavnosti takšne kot so bile poprej, ostalo je tudi enako število delavcev, investicij pa je vse manj.

Po mnenju **Viktorije Virag** bi si morala zveza komunistov prizadevati, da dobijo mladi bolj ustvarjalno vlogo v družbenem razvoju. Mladi skorajda ne sodelujejo v družbenem odločanju. Svoja izvajanja je podprla še s podatkom, da je bilo v prvih povojnih letih kar 53% vodilnih delavcev starih manj kot 26 let.

Zamrznitev cen je naperjena proti predelovalni industriji, ki jo je največ v razvitem delu države. **Miloš Varga** je v zvezi s tem poudaril, da zvezni vladi ne očita nestrokovnosti, ampak namen, da vzame sredstva tam, kjer so in jih preusmeri tja, kjer jih ni. Predlagal je, naj bi zadolžili delegate, ki bodo sodelovali na zvezni konferenci zveze komunistov, da zahtevajo uresničevanje sklepov 10. kongresa ZKJ, ki se je zavzel za tržno gospodarjenje. Med drugim se je zavzel za stimulativno nagrajevanje in bolj prožno kadrovsko politiko.

Števan Horvat se je vprašal, kje je vzrok, da so nas prehiteli tisti, ki smo jih premagali v vojni. Čeprav smo v 40 letih dosegli vidne rezultate, pa smo še vedno soočeni z dejstvom, da zasluži naš delavec v rednem delovnem času manj denarja kot znaša socialna podpora v razvitem svetu.

Fani Zagmajster je obširno opisala težak materialni položaj PTT. Ko je govorila o neustrezni politiki cen, je navedla ilustrativni podatek: cena telefonskega impulza je bila pred leti enaka ceni vožnje z avtobusom mestnega prometa. V tem razmerju je zdaj telefonski impulz kar 17 krat cenejši. Kljub uvajanju sodobne tehnologije zapuščajo pošto strokovno najboljše usposobljeni delavci.

Ob ugotovitvi, da je zveza komunistov izgubila zaupanje med ljudmi se je **Vika Šauta** zavzela za večjo kritičnost in za dogovor, kako bomo delali vnaprej. Kje so vzroki, da ne uresničujemo sklepov, zakaj prevladujeta lagodnost in nezainteresiranost? Med drugim je predlagala več povezave z delegati in delovnimi organizacijami iz drugih republik in več političnega dela med ljudmi.

Jože Slokar je med drugim opozoril, da v Ljubljani ta hip ne more nihče kupiti novega stanovanja, obenem pa gradbinci nimajo dela. Zakon postavlja določene strukture, ki so zadolžene za stanovanjsko gradnjo in očitno je, da je teh subjektov preveč. Potreben je dolgotrajen postopek, predno se vsi uskladijo med seboj in kar je najhuje – vsak hoče dobiti svoj delež.

Slavko Soršak je menil, da je zveza komunistov preveč obremenjena z neuspehi in to zdaj izkoriščajo razne skupine, da jo kritizirajo vseprek brez prave mere in brez dobrega okusa. Zdej smo prišli tako daleč, da se posamezni člani ZK nočejo več izpostavljati na liniji partijske politike. Organizacija mora imeti realno oceno razvoja. Zlasti pa je pomembna prenova, ki mora zajeti vso organizacijo.

Vasil Vasev je opozoril na odliv strokovnih delavcev iz banke, kar povzroča slabo gospodarjenje.

Andrej Urbas je govoril o slabih materialnih pogojih za delo v kulturi. Opozoril je na tesno povezavo različnih dejavnikov na tem področju kot na primer prometa, gostinstva in podobno. Predstava je na primer brez pomena, če obiskovalci ne morejo priti zaradi neurejenih prometnih zvez. Srečata naj se ustvarjalna pamet gospodarstva in kulture.

Marko Golob je izrazil bojazn, da ohranjamo v sedanjih kriznih razmerah status quo. Kakšno je vodilo ZK, da bo postala učinkovita in kaj je tisto, kar nas bo popeljalo iz krize.

po prirejenih okoliših. Vsi ti delegati bi bili izvoljeni sicer neposredno, vendar bi morali biti vezani na osnovne skupščine, republiški na občinske, zvezni pa na republiško skupščino in v teh skupščinah tudi dobivati usmeritve za delo. To sicer pomeni vračanje na stalni mandat, vendar bi ob tem le zaostri odgovornost teh delegatov za njihovo delo v skupščinah, pa tudi za njihovo odgovornost do volilcev, ki so jih izvolili.

Izvršni svet ali vlada

Posebno pozornost velja nameniti tudi vlogi, pooblastilom in pristojnostim izvršnih svetov. Položaj le-teh je že vseskozi močno vprašljiv. Obnašajo se, pa tudi javnost od njih to zahteva, kot vlade, so pa po ustavi le politično-izvršni organi skupščine. Tako smo priče često ned produktivnemu obnašanju, ko izvršni svet od skupščine izsiljuje sprejem določenih predpisov, delegati jih večinoma sprejemajo, nato pa postavljajo vprašanje odgovornosti izvršnega sveta, ta pa to odgovornost vrača nazaj v skupščino. To je v stvari začarani krog, gordijski voz, ki ga bo potrebno presekat.

Praksa kaže, da bo potrebno ponovno uvesti vlade z njihovimi pooblastili, da v okviru zakonov in ustave s polno odgovornostjo opravljajo svojo funkcijo. Ta sestoji iz skrbi za izvajanje v skupščini družbenopolitične skupnosti sprejete politike in v izdajanju podzakonskih aktov za izvajanje zakonov. V tem primeru imamo opravka z najvišjim upravnim organom, ki je za svoje delo neposredno odgovoren skupščini. S tem izgublja značaj izvršilno-političnega organa skupščine in ponovno prevzema vlogo vlade z lastnimi pooblastili in tudi neposredno odgovornostjo.

Banka ali blagajna izvršnega sveta

V zvezi z gornjim je nujno omeniti tudi vlogo in položaj Narodne banke Jugoslavije. Ta je z Narc dnimi bankami republik in pokrajin ustanova enotnega monetarnega sistema, ki izvaja skupno monetarno in devizno politiko ter skupno kreditno politiko kot jo določa skupščina SFRJ. V nobenem primeru pa ne more biti interna banka zveznega izvršnega sveta, kot je slučaj sedaj. Proračunska sredstva, vključno z de-

poziti sredstev federacije in vodenje bančnih poslov za potrebe JNA in federacije mora opravljati druga banka. Takšno mešanje poslov nujno vodi do tega, da se vprašanja skupne monetarne in devizne politike mešajo z nastalimi potrebami prekoračitev in ostalih potreb federacije.

Ni sožitja brez čistih računov

Naj zaključim s temi razmišljanji. Nisem se spuščal v podrobne pripombe k ponujenim predlogom amandmajev. Menim, da takšni kot so, nimajo izgleda, da jih skupščina SFRJ sprejme. Potrebno bo mnogo dela na usklajevanju pripomb, ki bodo dane v javni razpravi. Vkljub neugodnemu času sem prepričan, da bomo v vsej Jugoslaviji naleteli na dovolj politične volje za udržitev spoznanja o odgovornosti vsake republike za svoj lastni razvoj in da na zvezni ravni rešujemo le zadeve, ki smo jih z ustavo opredelili kot skupne.

Zaradi tega so ta razmišljanja usmerjena na vprašanja, ki jih bomo morali razrešiti, če želimo vrniti Jugoslaviji vsaj del tiste vere in zaupanja, ki ga je bila deležna ob svojem ponovnem rojstvu v Jajcu. Federa-

tivno Jugoslavijo je rodilo spoznanje, da je interes vsakega naroda v njej odraz lastnega interesa, da je federativna ureditev jamstvo svobodnega razvoja vsakega njenega suverena dela. Ni sožitja brez čistih računov, teh pa ni, če izpostavljamo pravice, pozabljamo pa na dolžnosti. Spoštovanje razlik vodi k razumevanju, to pa odpira prijateljstvo med narodi, ki so se združili v skupni državi. Čas je, da se tega zavemo! Vse drugo nas vodi v poglobljanje krize.

»Sreče človeku ne more dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si lahko človek ustvari samo sam. Avantgardne sile socializma in socialistična družba imajo potemtakem lahko samo en cilj – da glede na možnosti danega zgodovinskega trenutka ustvarjajo razmere, v katerih bo človek kar najbolj svoboden pri takšnem osebnem izražanju in ustvarjanju, da bo lahko – na podlagi družbene lastnine proizvodnih sredstev – svobodno delal in ustvarjal svojo srečo. To je samoupravljajenje.« To je rekel Edvard Kardelj. Na vseh nas je, da se tega zavemo in v javni razpravi o osnutkih amandmajev tudi glasno povemo.

IVO BERNARD

Vloga sindikata in današnji čas

Letna programska seja občinskega sveta Zveze sindikatov občine Ljubljana Center je bila letos izjemno kritična predvsem do organizacije same, njenega delovanja in vloge, ki jo še ima v širšem družbenem prostoru. Že iz samega poročila o delu v minulemu letu je bilo mogoče sklepati o nemoči te najširše organizacije delavcev. Kljub temu, da so vse leto spremljali poslovanje delovnih organizacij, da so se tvorno vključevali v razprave o vse mogočih gradivih, od resolucij do zakona o združenem delu, oziroma njegovih spremembah, lahko med vidne uspehe uvrstijo zlasti tiste akcije, ki so tudi po sindikalni plati obrobne pomena.

Prav razprava o poročilu o delu in programu dela v prihodnjem obdobju je sprožila val spontane nezadovoljstva številnih sindikalnih aktivistov, ki so izrazili prepričanje, da se s svojim delom odmikajo od tistega pravega sindikalnega bistva, da trošijo veliko energije v prazno, da se pri svojem delu zgublajo in se vse bolj odmikajo od tistega, kar bi morali početi.

ZAKAJ TAKO?

Nadvse nadležna pločevina

Ena od zelo žgočih zadev občinskega sveta Center je promet – tako mirujoči kot tekoči. Res je, da je stiska velika in da je skrajno težko najti parkirni prostor. Če pa k temu dodamo še miselnost, da se mora vsak pripeljati prav do tistega mesta, kamor je namenjen, potem se ne moremo čuditi, da iznajdljivost in predrznost voznikov nimata meja.

Jasno označena prepoved parkiranja, kot jo vidimo na zgornji sliki, očitno nikogar ne moti. To je vsakdanji in povsem normalni pojav na koncu Igriške ulice pred ljubljansko Dramo. Tudi če pride pajek, je nekaj minut za tem že vse spet po starem. Stvar je toliko bolj nerodna, ker je prav tu izvozno uvozna rampa za tovornjake Maximarketa. Miličniki očitno niso najbolj uspešni pri preganjanju take brezobzirnosti.

Če pa že govorimo o brezobzirnosti, potem si jo oglejmo na spodnji sliki, kjer je pojav nekoliko manj na očeh, zato pa toliko bolj nevaren. Prostor za parkiranje so si vozniki poiskali kar na otroškem igrišču za osnovno šolo Tone Čufar za poslopjem RTV. Otrokom so tako kljub jasno označeni prepovedani vozniki za vsa vozila zasedli še tistih nekaj metrov površine, ki jo imajo na voljo za svoje proste urice. Otroci se zdaj igrajo kar med pločevino. Najhuje pa je, da marsikateri voznik pridrvi na igrišče kot da je na dirkalni stezi in samo slučajno se imamo zahvaliti, da doslej še ni prišlo do nesreče.

Kaže, da so organi pregona tudi v tem primeru brez moči.

N. I.

Leto, ki je za nami je bilo polno šokov za delavce, ki jih že lepo vrsto let jalovo prepričujemo o njihovi vlogi, ki jo v tej družbi imajo. Kajpak gre za ideološki termin »samoupravljalec« in vse, kar ta termin nosi v sebi. Delavci naj bi bili gospodarji svojega dela, naj bi odločali o pogojih dela, naj bi odločali o rezultatih svojega dela, delavec naj bi bil za svoje delo nagrajen v razmerju do svojega prispevka, boljše delo naj bi bilo bolje plačano, diferencija naj bi bila na vseh ravneh sama po sebi umevna, itd. itd.

Država s svojim delom siromaši gospodarstvo. O famoznem razbremenjevanju združenega dela še zmeraj ni niti enega omembe vrednega sklepa, razen tistega verbalnega zavzemanja zanj. Država je delavce z enim samim zamahom razdelila na pet kategorij in pometla s stoletjem delavskih bojev za njihove pravice. Država je sprejela toliko intervencijskih in drugačnih ukrepov, da je delavcem glede na veljavno ustavo, postregla seznam pravic na omembe nevredno mero. Država

odloča o vsem, pri tem pa je prepričana, da v nobeni meri ne krši ustave, ki naj bila podlaga za nje-no delo.

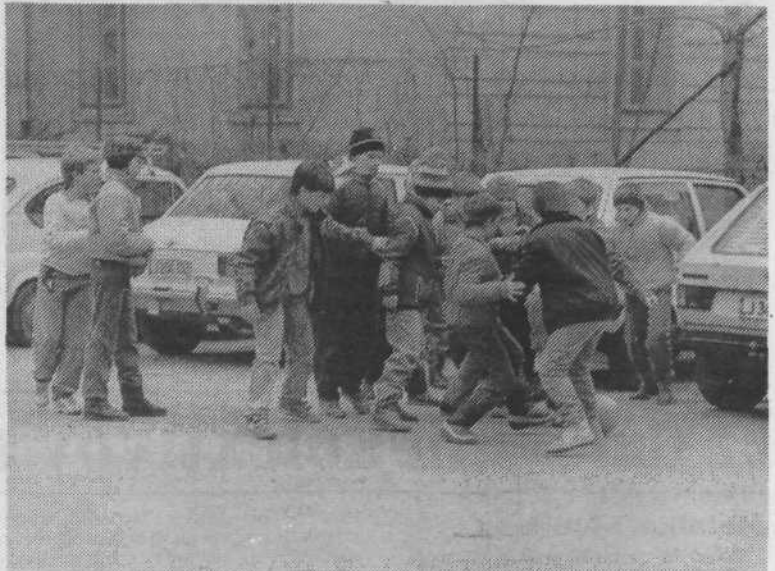
In kaj pri tem počne sindikat? Prepričeval naj bi ljudi, da je položaj zapleten, da so poslovni rezultati katastrofalni, da tako več ne gre! Kot da ljudje, tega sami ne vedo! Ko se je po vsej Jugoslaviji razširil stavkovni val, sindikata skorajda ni bilo, pojavljali pa se je kot gasilec trenutnih razmer, namesto da bi se z vso silovitostjo postavil v prvo vrsto stavkajočih in delavsko nezadovoljstvo z nizkimi osebnimi dohodki preusmeril v tisto pravo bistvo problema, v boj za vrnitev delavskih pravic zapisanih v ustavi in vseh drugih približno 7 milijonih dokumentov, ki naj bi do obisti sleherni korak »svobodnega državljana« socialistične in samoupravne Jugoslavije.

Sindikata ima več dela, kot ga je mogoče zapisati in v kratkem besedilu omeniti. Družbena kriza je tudi zanj prelomnica, na kateri se že mnogi spotikajo.

JURIJ POPOV

Vsakdanji prizor pri ljubljanski Drami

Igrice med avtomobili na otroškem igrišču za osnovno šolo Tone Čufar